

Vitaby kyrka

55.6947, 14.1689

Som så många andra kyrkor byggdes också Vitaby kyrka på 1100-talet. Man tror att den först också användes som försvarsanläggning. Tornet byggdes på 1200-talet och då kom också strävpelarna på plats för att motverka svängningar vid klockringningen. Även senare skedde om och tillbyggnader.

Exempelvis tillkom under 1400-talet vapenhuset samtidigt som taket fick valv. 1781 byggdes kyrkan till med en korsarm åt norr, den så kallade nykyrkan, och i mitten av 1800-talet byggdes "Videmullingaskunken", läktaren i nykyrkan för fiskarbefolkningen i Vitemölla. På läktaren de själva bekostat ser vi pannåer med apostlarna, stående vid Skånska stengårdsgårdar.

På korets norra vägg finns en kalkmålning med scener från Jesu korsfästelse. Den första scenen visar Jesus som bär sitt kors. Den andra scenen visar Kristi korsfästelse.

Två kristallkronor hängde tidigare på Esperöds herrgård.

Votivskeppet är från 1785 och är ett i övrigt okänt kanonskepp vid namn Vite Mölle.

Dopfunten i Vitaby, som man tror är lika gammal som kyrkan har ett ornament som troligen skall föreställa en vinranka, vilket syftar på Jesu ord "Jag är vinträdet, ni är grenarna". Detta är också en symbol för kyrkan. Genom dopet upptas den döpte i kyrkans gemenskap.

Foten har en rad med lejon som är sammanbundna genom att de biter varandra i bakkroppen. Lejon kan symbolisera både det goda och det onda. Förmodligen kan det tolkas som att lejonen hindrar det onda från att ta sig upp i dopskålen. Dopfunten var precis som alla medeltida dopfuntar, från början målade i praktfulla färger, och på dopfunten finns ännu en del röda och blå färgrester kvar.

Predikstolen är från år 1614.

Och något senare, på 1620-talet installerades altarpuppen, som senare förändrades i mitten av 1700-talet, då den försågs med rankor, band och blomster skapade av målaren Wennerberg.

Triumfkrucifix hängdes ursprungligen över ingången till kyrkans heligaste rum, alltså i triumfbågen framför koret. Det finns ett antal bevarade triumfkrucifix från skånska kyrkor, men de flesta är från 1300-talet, och få är så gamla som det här i Vitaby.

Triumfkrucifixet som är av tidigmedeltida modell, som som förmodligen är tillverkad i Nordtyskland, är egendomligt på flera sätt. Den visar den Segrande Kristus. Triumfkrucifixen ändrade senare på 1300-talet stil. Bilderna av Kristus på korset blev då lidande och hade huvudet på sned, men här är Kristus avslappnad och inger en känsla av styrka, harmoni och segervisshet, trots att han blundar. Själva skulpturen verkar vara skuren med osäker hand, och är förmodligen en efterbildning av en tidigare äldre Kristusfigur.

Kristus krona av förgyllt brons med insatta stenar är troligen också gjord för ett äldre krucifix från början eller mitten av 1100-talet, och är sannolikt ett Skånskt arbete.

Korset har sågats av vid armarna och den kronprydda inskriptionstavlan har kommit till senare.

I tornet hänger två klockor, den ena från 1400-talet helgad åt Sankta Maria och Marias moder Sankta Anna. Den andra klockan skänktes till kyrkan år 1638.

Källor:

Webb: Kiviks församling.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Bok: "Kyrkor i sydöstra Skåne". Gustaf Åberg.

Bok: "Det medeltida Skåne - en arkeologisk guidebok". Peter Carelli. ISBN 978-91-85377-91-6

Bok: "Kyrkor i Skåne - en kulturhistoria". Siegrun Fernlund 1980. ISBN 91-85330-26-4

Folder: "Vitaby kyrka". Simrishamn 1966.